

Dagboek van een getuige
Vanuit België
(Roberto J. PAYRO voor *La Nación*)

Brussel, zondag 2 augustus (1914)

Het nieuws loopt binnen dat de Duitsers het grondgebied van het Groothertogdom Luxemburg zijn binnengevallen, met als objectief om naar Frankrijk door te stoten.

Iedereen haalt opgelucht adem, de Belgische neutraliteit zal dan toch niet geschonden worden !

Dit lijkt me echter te optimistisch, het kan zijn dat de Duitsers niet er in slagen om in voldoende aantallen doorgang te vinden, en dan zullen ze andere wegen zoeken.

De gebeurtenissen werden uiteraard zwaar bekritiseerd, want uiteindelijk begint men te twijfelen aan de bedoelingen van Duitsland, en vreest men dat ze een schanddaad zal begaan door het grondgebied proberen binnen te vallen. Iets wat België beslist met de wapens in de hand zal trachten te verhinderen.

De situatie kon niet ernstiger zijn, en deze benauwde week wordt op een verschrikkelijke wijze afgesloten. We begonnen de week door nerveus de edelmoedige actie van de Engelse regering te volgen, die trachtte om een Oostenrijks-

Russische conflict af te wenden, mede door tussenkomst van Duitsland, Engeland, Frankrijk en Italië. We hebben met angst en woede gezien hoe, ondanks de inspanning van Italië en Engeland, Duitsland, verklarende dat ze de vrede wenste terwijl ze de oorlog onvermijdelijk maakte, er onderuit trachtte te raken. We hebben het nobele doorzettingsvermogen van sir Edward Grey bewonderd, die onverschrokken eiste dat Duitsland zijn visie formuleerde over een mogelijke interventie. De Oostenrijkers bombardeerden echter al Belgrado, en Rusland antwoordde met de algemene mobilisatie. Ondanks een uitwisseling van telegrammen tussen keizers, ondanks een onbemiddeld gesprek tussen Wenen en Sint-Petersburg, namen de gebeurtenissen een steeds dreigender wending, en de voorbije donderdag riep Duitsland de oorlogstoestand uit. Vrijdag verstuurde ze haar ultimatum naar Rusland, en haar als vraag vermomde ultimatum naar Frankrijk. Zaterdag, het valt te zeggen, gisteren, verklaarde ze de oorlog en vandaag heeft ze Luxemburg bezet.

Het is waar dat de Duitse kanselier officieel aan het arme prinsdom heeft verklaard dat de genomen militaire maatregelen geen daad van vijandschap zijn tegenover haar. Dat ze slechts dienen om de exploitatie van de spoorlijnen, die aan het keizerrijk toebehoren, tegen een mogelijke aanval van Franse troepen te beschermen, en dat alle geleden schaden zal vergoed worden. Deze gebeurtenis veroorzaakt echter een doffe, toenemende woede, die in contrast staat tot

de precaire hoop die men nog koesterde in een nu onmogelijke vrede.

De geestestoestand van de Belgen komt tot niet enkel tot uiting in het feit de ingeschrevenen zich haasten gevolg te geven aan de eerste oproepingsbrieven, maar ook dat de jongeren zich in toenemende aantallen melden als vrijwilligers. Vrouwen langs hun kant, haastten zich om zich in te schrijven bij het Rode Kruis, en zelfs de Belgische 'boy scouts' hebben dienst genomen bij het ministerie van Oorlog, dat hen zou inzetten als koeriers.

Vandaag is de stad stiller dan de vorige dagen. Het is zondag, de banken en bedrijven zijn gesloten, en men kan niet denken aan inkopen of commerciële transacties.

Bovendien zijn de supermarkten gisteravond zo goed als leeg achtergebleven, en het ergste is dat het een lange tijd zal duren eer ze terug gevuld raken. De meeste vervoersmiddelen zijn immers in beslag genomen voor militaire dienst, net als de paarden, die in lange rijen, met een serienummer op de poten gekalkt, aan de halster naar de kazernes en kampen worden gevoerd. Deze ongewone optocht is een van de zaken die groter gevoel van sensatie geven, dan wanneer er er daadwerkelijk iets bijzonders gebeurt ...

Kruideniers en supermarkten hebben dus hun augustus voltooid, des te meer daar de kopers betaalden wat men er

hen ook voor vroeg, angstig dat de voorraad uitgeput zou raken. Het zijn echter niet de winkels die daadwerkelijk misbruik hebben gemaakt van de situatie, de excessen vonden vooral plaats op de markt, maar niet zonder straf, want het volk weet zijn belangen te verdedigen.

Nooit, in feite, heeft men in Brussel een levendigere vroegmarkt gezien als vandaag. Sinds de opening, die om vier 's ochtend plaatsvond, was de prijs van de aardappelen gestegen naar een exorbitante prijs van dertig en zelfs vijftig cent per kilo, waar men gisteren tien betaalde. Het volk, met recht en rede geïrriteerd door dit soort overdrijvingen, kwam in opstand, en stortte zich op de gewetenloze handelaren. Verkopers werden aangevallen, er braken rellen los en vuistslagen werden uitgedeeld. Een Molenbeekse aardappelenverkoper die vóór de opening van de markt twee volgeladen karren aan een prijs van tien cent per kilo had overgenomen, en de knollen doorverkocht aan vijfendertig, werd haast gelyncht terwijl zijn zakken over de grond gesmeten werden. Terwijl de uitbouter een goed pak slaag kreeg, verdwenen de aardappelen in de manden van de kopers, zonder dat het hen meer kostte dan de rug wat te buigen. Het zaakje bleek desastreus voor de gewiekste speculant. Bij een bakkerij waar het brood verkocht werd tegen het dubbele van de prijs, werden de ruiten ingesmeten. Ik citeer deze gevallen slechts als voorbeeld, omdat ze overal werden herhaald.

De burgemeester en de politie hebben zowel maatregelen getrnoffen om er voor te zorgen dat deze rellen niet herhalen, als om het volk te beschermen tegen gewetenloze handelaren die op criminele wijze gebruik trachtten te maken van de ernst van de omstandigheden.

De Fransen vertrekken massaal naar Frankrijk, waar ze in het leger dienst zullen nemen. Het publiek begeleid hen vanop overvolle platforms, het bevriende buurland toejuichend.

Laten we genieten van de schijnbare wapenstilstand die de zondag ons heeft opgeleverd: we zullen zien wat morgen ons brengt.

Roberto J. Payro

Copyright, 2014 : Nathaniel BOVIN, voor de Nederlandstalige vertaling

PAYRO ; « *Desde Bélgica. Diario de un testigo (3)* », in LA NACION ; 10/09/1914.